

להיות צוות חינוכי עם סמכות משמעותית

טל מימון, עו"ס קליני ילדים ונוער

www.Talmaimon.co.il

נייד: 054-2131108

contact@talmaimon.co.il

מהי סמכות עבורכם?

היבטים שונים של השורש ס.מ.כ (אריה טבעון)

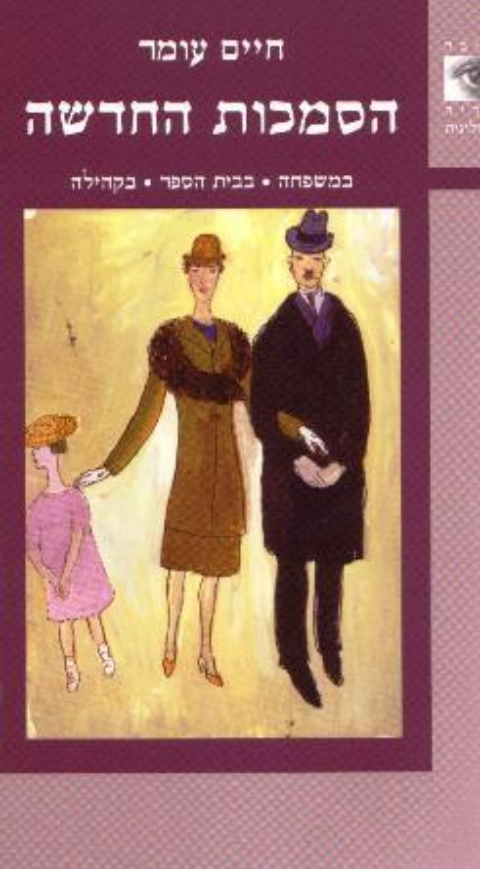
🚢 לסמוך על – לתת אמון, לקבל אמון, להאמין, להזדהות

🚢 סמוך ל – קרבה, נוכחות

🚢 סומך נופלים – עזרה, תמיכה

🚢 בר סמכא – מקור ידע, ערכים, אמונה

🚢 הסמכה – קבלת כח פורמלי, אחריות, הטלת מרות

פרופ' חיים עומר

כוחות השוחקים את הסמכות ההורית

“היעלמות” המשפחה המורחבת ← צמצום מקורות התמיכה

“תרבות פסיכולוגית” הנוטה להאשים הורים ← בידוד ההורה

שיעור גבוה של משפחות חד הוריות ← פגיעה בהתמודדות

ייעוץ יתר ← איבוד האינסטינקט ההורי

כוחות השוחקים את הסמכות ההורית

שחיקת יתר ← פגיעה ביכולת לשליטה עצמית

שינוי טכנולוגיים ← צמצום יכולת ההשגחה ההורית

הורה אינו מקור הידע כבעבר ← צמצום הרלוונטיות

שינוי משמעותי בדפוס העבודה ← צמצום הנוכחות

1969

EXPLAIN THESE BAD GRADES?

Problem?

Today

EXPLAIN THESE BAD GRADES?

גורמים השוחקים את סמכות המורים

מגוון לקויות וקשיי תלמידים בכיתה

מגוף ידע למתווך של ידע (AI)

זילות במעמד ותנאי העסקת המורה

הכשרה חסרה בהתמודדות עם בעיות

משמעת והתנהגות

כמות גדולה של ילדים בכיתה

ייחוס סמכות לאישיות: יש מורים שיש

להם את זה ויש...

מערכת המתגוננת מפני תביעות משפטיות

יחסי מורה-הורה: פעם והיום

ממעמד רם והערכה לזילות והפחתת ערך

ממוסד חינוכי הסגור בפני הורים להזמנה לעבודה משותפת

מגיבוי הורים לחשדנות וערעור על הלגיטימיות

ממתן כבוד לקריסת הכבוד לדמויות הסמכות (הורים ומורים)

מאחריות התלמיד ללמידה לאחריות ההורה

מתקשורת מילולית ופרונטלית לתקשורת כתובה ומידית

גישות שונות לחינוך

טרם שנות השישים – "הסמכות של פעם"

בשנות השישים והשבעים – התפתחות האידאולוגיה המתירנית

מתחילת שנות השמונים – קריסת הקונספציה

סמכות אחרת?

הסמכות של פעם

דיסטאנס, מרחק וחוסר נגישות

חסין מביקורת

כוחניות

סמכות ניתנה מעצם מעמדו הפורמאלי

התלמיד גורם להסלמה בשל חוצפתו

צודק מתוקף היותו בעל הסמכות

חפיפה מלאה בין סמכות לציות – אין אוטונומיה

האידאולוגיה המתירנית

🧡 תמצית תפקיד ההורה והמורה במתן אהבה, תמיכה, הבנה ועידוד

🧡 העמדה של גבול ודרישה חיצונית נחשבה למעוותת ופוגעת

בהתפתחות הילד

🧡 "סמכות" ו "סמכותי" הפכו מילות גנאי ויוחסו לרוב התחלואים

בחיי הפרט והחברה

🧡 אלימות ילדים יוחסה לרוב לאלימות הורים

קריסת התפיסה

🧠 מחקרים הראו שילדים ונוער הגדלים בחינוך מתירני מאופיינים

ברמות גבוהות במיוחד של דיכאון, חרדה, אלימות, נשירה

ממסגרות

🧠 ילדים ונערים אלו מאופיינים בתחושת מסוגלות ודימוי עצמי

נמוכים במיוחד

סמכות משמעותית ועדכנית

נוכחות במקום דיסטאנס או חברות - כעוגן ⚓

שליטה עצמית ומניעת הסלמה במקום ורצון לשלוט על האחר ⚓

השהיית תגובה במקום מידיות ודרישה לציות ⚓

לגיטימציה על ידי תמיכה במקום הישענות על הסמכה ⚓

לכידות במקום אחידות ⚓

התמדה במקום עקביות ⚓

מפעולה מענישה לפעולה מתקנת ⚓

תודה על ההקשבה

טל מימון, עו"ס קליני ילדים ונוער

www.Talmaimon.co.il

נייד: 054-2131108

contact@talmaimon.co.il

סמכות כנוכחות

🚢 נוכחות של צוות הניהול העומד בפתח בית הספר

🚢 נוכחות המורה העומדת בפתח כיתה

🚢 יצירת קשר בתחילת השנה עם הורים בנוגע לעניין ניטרלי כלשהו

🚢 ביקורי בית

🚢 נוכחות על ידי קביעת מקומות הישיבה

🚢 מטלת צילצול

🚢 נוכחות בכיתה על ידי סידור הכיתה והתנועה הנכונה בה

הסלמה

הסלמה

הסלמת "קרוב" מתבססת על מספר הנחות שגויות:

יש להגיב לכל התגרות מצד התלמיד

יש להגיב לכך באופן מידי

יש רק שתי אפשרויות: הפסד או ניצחון

הצלחתי לכפות רצוני? ניצחתי. אם לא אז הפסדתי

מי שמדבר יותר ובקול רם יותר בזמן הקונפליקט ידו על העליונה

הסלמה גורמת בעיקר ל:

שחיקה גדולה – זמן ואנרגיה הם שני המשאבים החסרים

ביותר בכל בית ספר

הנצחת המורה את עצמו כבלתי מסוגל

הכנסת מימד תמידי של מאבק למערכת היחסים

מודלינג לא מקדם עבור התלמידים

מניעת הסלמה ושליטה עצמית

🚢 פיתוח שליטה עצמית – שריר שניתן לחזק.

🚢 אין ציפייה שהשליטה העצמית תהיה טוטאלית - אותנטיות

🚢 אי אפשר לשלוט על המחשבות, רצונות והתנהגות של התלמיד

– המורה יכולה לשלוט רק על עצמה (במקרה הטוב)

מניעת הסלמה ושליטה עצמית

🧠 מחקרים מצביעים על כך שפיתוח שליטה עצמית אצל ההורה

הוא המנבא הטוב ביותר להתנהגות הילד.

🧠 השליטה העצמית של המורה היא אמצעי לשיתוף פעולה בין

המורה לתלמיד.

תיעדוף - סלים

סל אדום
טיפול ברור
לא בהכרח מיידי

התנהגויות חוצות
גבול, פוגעות או
מערערות סמכות,
שמחייבות התייחסות
ברורה, לעיתים בסיוע
גורם נוסף

סל צהוב
התנהגויות משא
ומתן

התנהגויות
שדורשות עידוד,
עיבוד, שיח, תיאום
ציפיות או בירור

סל כתום
סימון בלבד

התנהגויות
שדורשות סימון
קצר, שקט ולא
מתווכח (מבט,
תנועה, מילה), בלי
לעצור את רצף
השיעור.

סל ירוק
הבלגה

התנהגויות שליליות
שאני בוחר/ת
להבליג עליהן
לגמרי. הבחירה
להבליג היא בחירה
ניהולית מודעת
ופרו אקטיבית

תיעדוף - סלים

לצד השאלה

“מה הדבר הכי חמור?”

אני מעדיף גם לשאול

“איפה נכון לי להשקיע נוכחות,
ואיפה לא להיגרר?”

בחירת התנהגות בסל = אסטרטגיית תגובה

'שיחה' לאחר השיעור

המטרה:

לסמן גבול, רצף ושליטה (ולא לברר מי צודק)

 מה פחות רלוונטי לשיחה מהסוג המתואר: לא תחקיר של האירוע, לא נאום

חינוכי לא סגירת חשבון רגשי

 מה כן קורה בשיחה לפי המתווה:

 תיאור קצר ולא שיפוטי

“בשיעור היום קמת ודיברת למרות שביקשתי להפסיק”

 השפעה תפקודית

“זה הקשה עליי להמשיך ללמד והפריע לכיתה”

 גבול קדימה

“בפעם הבאה זה יטופל כך וכך – לא בזמן השיעור”

 אופציונלי בלבד: שיתוף מינימלי של התלמיד

“מה יכול לעזור שזה לא יקרה שוב?”

השהיית תגובה

תוצאותיה של הפסיכולוגיה ההתנהגותית 🧠

להכות בברזל כשהוא קר... 🧠

סימניה בספר 🧠

לסמן על ידי מסר קצר וברור ולהימנע מדיאלוג 🧠

להשהות את התגובה 🧠

חושבים שאתם שלטתם בסיטואציה?

מי בחר את הזמן?

מי בחר את המקום?

מי בחר את הקורבן?

מי בחר את השפה?

מי בקלות צפה את התוצאה של שימוש בשפה הזו?

מי השתמש בשפה מלוכלכת כדי להשיג תוצאה?

מי הסיט את השיעור מלמידה?

מי השיג כוח ושליטה?

מי יצא קשוח מול כולם?

מי ברח משיעור?

מי זה שלא מופתע עכשיו?

התמודדות עם חוצפה

🚢 לסמן על ידי מסר ברור וקצר ולהשהות את התגובה

🚢 להימנע מדיאלוג

🚢 נדרש טיפש אחד כדי לייצר חוצפה אך נדרשים כבר שניים כדי להפוך זאת לשיחה.

🚢 פתח פיק אך בלע לשונך.

🚢 אל תעשה חצי מהעבודה עבור החוצפן

רשת ותמיכה

התמיכה חיונית כדי לבסס את הסמכות ולתת למורים

ולהורים לגיטימציה

תמיכה מאפשרת לפעול ללא הסלמה וכוחנות

תמיכה מרחיבה את יכולת ההשגחה

תמיכה מגבירה את המחויבות לשליטה עצמית

פעולות תיקון – שלבים

שלב 1 - ההזמנה

עליך לדעת שההזמנה שלך לתיקון יכולה להתקבל או... לא להתקבל. 🚢

המסר לנער הפוגע: כאשר אתה עושה נזק אתה יכול לתקן אותו. 🚢

עונש לבדו יכול להוביל להתנגדות בעוד שמעשה תיקון יכול להוביל 🚢

להפנמת ערכים.

לפעולת תיקון יש את היכולת להחזיר את הנער הפוגע לקהילת 🚢

הכיתה.

שלב 2 - בניית הרשת

במקום לחשוב מה עלי לעשות או ליפול למלכודת "לקחת אחריות", שאל את עצמך:

🚢 איך "אני" יכול להיות "אנחנו"?

🚢 מי יכול להצטרף אליי?

🚢 מי הם האנשים שאני יכול לעבוד איתם בסביבת הנער?

🚢 איך אני יכול לגייס אותם לעזור בתיקון הנזק?

שלב 3 - תכנון הפעולה

אם הנער מעוניין להצטרף לתיקון עזרו לו לבחור את אופן הפעולה אך
זכרו:

🚢 פעולת תיקון היא פעולה ולא רק אמירת "סליחה"...

🚢 אתם תובילו את התהליך ולא הנער.

🚢 המעשה לא חייב להיות קשור לאירוע התוקפני.

🚢 אם הנער מסרב וגייסתם תמיכה זכרו: תהליך התכנון חשוב לפחות

כמו המעשה עצמו – אתם בונים רשת פעילה (או "כפר מוסרי"...)...

שלב 4 - ביצוע פעולת התיקון

אם אפשר, בצעו את פעולת התיקון כאירוע פומבי. 🧑🏻‍🦽

פעולת תיקון היא סוג של טקס. 🧑🏻‍🦽

בושה קונסטרוקטיבית – ההבדל בין מבוכה להשפלה. 🧑🏻‍🦽

פעולות תיקון – סיכום עקרונות

העברת מסר: המבוגרים לא עוברים לסדר היום

כשפוגעים אפשר וצריך גם לתקן

עונש מוטל מבחוק והמבוגר "מוציא לפועל" בעוד

פעולת תיקון המבוגר מעורב באופן מלא.

ענישה לעיתים יוצרת התנגדות ולא מובילה להפנמת ערכים.

פעולת תיקון מחזקת את תחושת השייכות

לפעולת התיקון סיכוי לגעת במיתר חיובי בנפשו של הילד

פעולות תיקון – סיכום עקרונות

דמויות הסמכות מקדמות את הערכים והנורמות שחשובים להם (גם אם לעיתים באופן חד צדדי).

בושה קונסטרוקטיבית - ההבדל הגדול והחשוב בין מבוכה להשפלה.

פומביות - ביסוס מוגנות בקרב ילדי הכיתה בכך שלא מתייחסים רק

ל"תוקפן" או "לקורבן"

פרד ג'ונס

